

УДК 342.96(477)

О. І. Романовська

здобувач

Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

ФОРМУВАННЯ ЧИННИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Процеси Євроінтеграції України до світової спільноти характеризуються удосконаленням правових відносин у різних сферах публічного адміністрування. Європейська та євроатлантична спільнота потребує від України системно вирішувати конституційні вимоги щодо розбудови незалежної, демократичної, соціальної і правової держави, а також вимагає сучасних підходів до якісного та ефективного формування чинників ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Треба відзначити значний вплив на дослідження адміністративно-правового забезпечення статусу органів державної виконавчої служби зробили такі науковці як: В. Б. Авер'янов, А. І. Панчишин, М. С. Сторогович, М. А. Бояринцева, В. М. Галушко, В. М. Плішкін, Д. С. Роговенко, С. Г. Стеценко, Т. О. Коломоець, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, І. А. Покровський, та ін.

Метою статті є дослідження адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України та виокремлення їх основних прогалин та формування відповідних чинників його удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Відзначимо, що в умовах Євроінтеграційних процесів України до міжнародної спільноти виникає необхідність вдосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності усіх суб'єктів публічної адміністрації, в тому числі й органів державної виконавчої служби України.

З метою визначення негативних моментів діяльності органів державної виконавчої служби нами було проведено інтерв'ювання, в ході якого визначено, що усі службовці працюють лише для формулювання статистичних даних – 37,5%; наявна велика кількість показників їхньої діяльності – 31,1%; досить короткі строки виконання поставлених завдань – 18%; високе завантаження завданнями – 16%; неналежні матеріально-технічні умови виконання професійної діяльності (відсутність обладнаних приміщень, відсутність на кожному робочому місці комп'ютерної техніки тощо) – 15%; у зв'язку з організаційно-штатними змінами наявна виконавча нестабільність та, відповідно, й дисципліна – 12%; відсутність взаємодопомоги між суб'єктами публічної адміністрації

під час здійснення професійної діяльності щодо примусового виконання рішень – 16%; відсутність чіткості щодо формулювання поставлених задач – 7%; наявність необґрунтованої суворості дисципліни, яка є необґрунтованою – 3% тощо.

Разом з тим, після проведеного опитування працівників органів державної виконавчої служби, можна сформулювати основні чинники ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби. У відповідності до здійсненого опитування доцільно сформувати наступні істотні недоліки адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби, які потребують удосконалення, а саме: підвищити мотивацію та стимулювання державних виконавців – 45%; збільшити частку виконання судових рішень – 35%; покращити взаємодію органів державної виконавчої служби із державними та недержавними суб'єктами публічного адміністрування під реалізації власних повноважень – 15,5%; підвищити інформування сторін в електронному варіанті (електронною поштою, СМС-інформуванням та іншими засобами передачі персональної інформації) – 5%; покращити матеріально-технічне забезпечення робочих місць та кабінетів (включаючи індивідуальні комп'ютера, принтера, сканери, ото-відео засоби тощо) – 15%; забезпечення якісним доступом до Інтернету – 25%; створити власний силовий структурний підрозділ – 5% тощо.

Відзначимо, що ефективність діяльності державної виконавчої служби на сьогоднішній день має безліч нарікань, основною причиною з яких є низький відсоток примусового виконання рішень. Навіть за кордоном відома наша проблематика щодо хронічного невиконання судових рішень.

Так, у резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи № 1787 (2011) від 26 січня 2011 року «Виконання рішень Європейського суду з прав людини» відзначається існування основних системних недоліків, які викликають велику кількість повторюваних висновків щодо порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і серйозно підривають верховенство права. Щодо України ці проблеми пов'язані, зокрема з хронічним невиконанням рішень національних судів [1].

У резолюції зазначено, що Україна повинна терміново прийняти комплексну стратегію щодо

виправлення ситуації, за якою значна кількість остаточних судових рішень залишається невиконаною, а також впровадити ефективні внутрішні засоби правового захисту [2].

Відповідно до практики ЄСПЛ виконання судових рішень розглядається як невід’ємна частина судового розгляду в розумінні ст. 6 Конвенції про захист прав і основних свобод людини. Європейський суд неодноразово робив висновок, що це право стало б ілюзорним у разі, коли б правова система держави допускала, аби остаточне, обов’язкове судові рішення залишалося невиконаним. Це призводить до ситуації, несумісної з принципом верховенства права [2].

Відповідно, на теренах України стало зрозумілим те, що державна виконавча служба не в змозі самостійно забезпечити ефективне виконання судових рішень та рішень інших органів і тому, на законодавчому рівні було прийнято рішення врегулювати цю проблему за допомогою впровадження інституту приватних виконавців як альтернативний механізм виконання судових рішень. Зазначений інститут частково розвантажить органи державної виконавчої служби та надасть стягувану право вибору виконавця чи то державного чи то приватного. Позитивним в цьому моменті є те, що для цієї оптимізації не потрібно витратити коштів з Державного бюджету України.

На вирішення основних проблем щодо діяльності органів державної виконавчої служби Міністерством юстиції України було розроблено два законодавчих акта, якими є: Закони України «Про виконавче провадження» [3] та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [4]. Зауважимо, що ці документи впроваджують в дію поновлені процедури виконання судових рішень і рішень інших органів та визначають низку удосконалень. Саме з метою забезпечення ефективності діяльності органів державної виконавчої служби, ефективності та своєчасності виконання судових рішень і рішень інших органів зазначеними законодавчими актами:

а) визначено сучасні принципи діяльності органів державної виконавчої служби, які зосереджені на забезпеченні прав, свобод і законних інтересів сторін виконавчого провадження;

б) надано ширший перелік рішень, які підлягають виконанню органами державної виконавчої служби;

в) запроваджено публічний Єдиний реєстр боржників;

г) введено автоматизовану систему документообігу під час виконавчого провадження, який включає в себе електронну реєстрацію усіх документів, а також фіксування усіх процесуальних рішень та інших процесуальних дій в публічній он-лайн системі;

д) удосконалено строки усіх виконавчих дій та визначено, що при відкритті виконавчого провадження строк для самостійного (добровільного) виконання рішення боржнику не надається [5];

е) впроваджено сплату стягувачем авансованого внеску за прийняття виконавчого документа до примусового виконання;

ж) відбулося посилення усіх видів юридичної відповідальності під час здійснення виконавчого провадження;

з) підвищено розміри санкцій у вигляді штрафу, які накладаються державним чи приватним виконавцем.

Як бачимо із зазначеного, прийняті законодавчі акти є визначним поштовхом до удосконалення діяльності органів державної виконавчої служби, але чітких і рішучих дій у діяльності органів державної виконавчої служби не відбулося, саме ця проблематика є поштовхом до формулювання новітніх чинників підвищення якості та ефективності щодо забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби.

Очевидною слід уважати необхідність підвищення рівня соціального захисту державних виконавців, що має сприяти оптимізації їх діяльності у сфері примусового виконання рішень суду та інших органів, зокрема очікуватиметься більш якісніше та ефективне виконання їх професійної діяльності.

Також вагомим недоліком діяльності органів державної виконавчої служби є низький професійний рівень державних виконавців. На наш погляд, професійний рівень має щорічно бути підтверджено відповідними сертифікатами та свідоцтвами про підвищення кваліфікації як на вітчизняного так і міжнародного рівнів.

Стосовно мотивації та стимулювання державних виконавців то вони мають залежати від його професійних здібностей; впровадження інноваційності у своїй діяльності; виконання своєї діяльності на принципах прозорості та неупередженості, він завжди має бути толерантним та стриманим у будь-яких ситуаціях.

Необхідно відзначити ще й той факт, що важливість матеріального стимулювання діяльності державних виконавців є вагомим чинником ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби в Україні. Внаслідок реформування системи оплати праці державних службовців очікується забезпечення конкурентоспроможності державної служби на ринку праці та підвищення ефективності і якості діяльності державних службовців в цілому та в органах державної виконавчої служби, відбуватиметься протидія корупції, підвищиться зацікавленість кадрового потенціалу у якісній, ефективній, продуктивній, інноваційній їх діяльності; з’являться мотиви для просування по службі.

У даному питанні, цілком доречним є підвищення посадового окладу, а також з метою мотивації та стимулювання державних виконавців, слід встановити грошову винагороду за вручення повісток, а також відсоткове преміювання за реалізоване рішення суду. Посадова диференціація оплати праці державним службовцям органів державної виконавчої служби має бути врахована в залежності від:

- по-перше, рівня відповідальності;
- по-друге, професійних здібностей;
- по-третє, фахової підготовки та рівня підвищення кваліфікації;
- по-четверте, впровадження інноваційних методів професійної діяльності;
- по-п'яте, показників щодо результативності їх діяльності.

Щоб усе це було ефективним та прозоро, доцільно створити Єдиний рейтинг державних виконавців із відповідним переліком завдань, які повинен виконувати у своїй діяльності державний службовець органів державної виконавчої служби. Саме це надасть можливість прозоро, неупереджено та із запобіганням корупції визначити рівень професійної діяльності зазначеної категорії осіб. Зазначений рейтинг можна розподілити на два блоки оцінювання державних службовців органів державної виконавчої служби, а саме: 1) внутрішньо-структурні, до яких можна віднести: організаційне забезпечення органу державної виконавчої служби; статистико-аналітичне, інноваційне, матеріально-технічне та методичне забезпечення, кадрова діяльність тощо; 2) зовнішньо-організаційні: професійний рівень виконання своєї діяльності; кількісно-якісні показники діяльності; превентивно-правова діяльність з населенням; результати реалізації принципів законності, верховенства права, гласності, прозорості, доцільності та відкритості; забезпечення протидії корупції; результати розгляду звернень громадян тощо.

Із проведеного опитування працівників органів державної виконавчої служби та пересічних громадян свідчать про те, що рівень заробітної платні має бути від 10000-15000 грн. – 10% опитаних; 15001–20000 грн. – 25% опитаних; 20001–30000 грн. – 20,1% опитаних, до 10000 грн. – 15% опитаних, але за умови відповідності усім пунктам рейтингу, а у разі невідповідності вимогам заробітна платня має зменшуватися.

Істотним недоліком у діяльності органів державної виконавчої служби є те, що чинне законодавство не встановлює соціальних гарантій державних службовців вищезазначеного суб'єкта публічної адміністрації. На наш погляд, якщо не покращити соціальний захист зазначеної категорії службовців буде відбуватися брак кадрів у органах державної виконавчої служби.

Відповідно до зазначеного, нами проведено опитування працівників органів державної виконавчої служби, в результаті якого 15% – бажають звільнитися із органів державної виконавчої служби, але не звільняються через брак стажу; 30% – мають на меті просуватися по службі на вищестоящі посади; 5% – бажають змінити структурний підрозділ; 25,8% – планують виходити на пенсію; 24,2% – утрималося від відповіді.

Важливими чинниками удосконалення діяльності органів державної виконавчої служби є належне матеріально-технічне забезпечення та створення належних умов праці для службовців зазначених суб'єктів публічної адміністрації. Для цього мають бути надані для роботи відповідні приміщення, які мають бути забезпечені технічними засобами, якісним доступом до Інтернет-ресурсів, мають бути забезпечені інформаційними засобами діяльності, а також має бути надано допоміжне кадрове забезпечення даного роду діяльності.

Відповідно, вагомою умовою якісного виконання професійної діяльності органів державної виконавчої служби є використання у своїй роботі інформаційних технологій, за допомогою яких відбувається скорочення втрат та коштів на адміністративно-правове забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби. Саме тому, з метою забезпечення пріоритетного чинника щодо розвитку інформатизації сфери примусового виконання рішень суду і інших органів, на наш погляд, доцільно було б запропонувати створення Концепції інформатизації діяльності органів державної виконавчої служби.

Вагомим недоліком під час виконання судових рішень і рішень інших органів, який на нашу думку, необхідно удосконалити це є недостатня юридична відповідальність державних виконавців як засіб забезпечення законності та дисципліни у сфері публічного адміністрування. Відзначимо, що це є обов'язок кожного суб'єкта публічної адміністрації відповідати прозоро за свою діяльність чи бездіяльність, а також нести відповідальність за результати своєї діяльності.

Висновок. Саме тому, на наш погляд, з метою удосконалення та посилення юридичної відповідальності необхідно створити прозору систему запиту влади на результати діяльності кожного державного виконавця та оприлюднення індивідуальних звітів про виконану діяльність. В результаті чого буде чітко сформульована персоніфікована відповідальність, підвищиться правова свідомість державних виконавців та їх посадових осіб, впровадиться принцип прозорості та відкритості у діяльності органів державної виконавчої служби, а також буде забезпечуватися протидія корупції.

Література

1. Хорунжий Ю. Про реформу державної виконавчої служби. URL: <https://radako.com.ua/news/pro-reformu-derzhavnoyi-vikonavchoyi-sluzhbi-yurgazeta>
2. Чистоклетов Л.Г., Хитра О.Л. Адміністративно-правові засоби у забезпеченні інформаційної безпеки в Україні : матеріали II міжнародної щорічної конференції. URL: <http://aphd.ua/publication-349>.
3. Про виконавче провадження : Закон України від 02 червня 2016 року / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 30. ст. 542
4. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Закон України від 02 червня 2016 року. № 1403-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 29. ст. 535.
5. Проблеми виконавчого провадження «по-новому» і шляхи їх рішення URL : <https://protocol.ua/ua/problems-vikonavchogo-provadzennya-po-novomu-i-shlyahi-ih-rishennya>.

Анотація

Романовська О. І. формування чинників ефективності адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України. – Стаття.

Метою статті є дослідження адміністративно-правового забезпечення діяльності органів державної виконавчої служби України та виокремлення їх основних прогалин та формування відповідних чинників його удосконалення. У статті визначено основні негативні аспекти у діяльності органів державної виконавчої служби України, які потребують нагального удосконалення. З метою забезпечення пріоритетного чинника щодо розвитку інформатизації сфери примусового виконання рішень суду і інших органів, автором доведена доцільність створення Концепції інформатизації діяльності органів державної виконавчої служби. Доведена необхідність удосконалення та посилення юридичної відповідальності; вказано про необхідність створення прозорої системи запиту влади на результати діяльності кожного державного виконавця та оприлюднення індивідуальних звітів про виконану діяльність.

Ключові слова: ефективність, чинники, інформатизація, діяльність, органи державної виконавчої служби, державні виконавці.

Аннотация

Романовская А. И. формирования факторов эффективности административно-правового обеспечения деятельности органов государственной исполнительной службы Украины. – Статья.

Целью статьи является исследование административно-правового обеспечения деятельности органов государственной исполнительной службы Украины и выделение их основных пробелов, формирования соответствующих факторов его совершенствования. В статье определены основные негативные моменты в деятельности органов государственной исполнительной службы Украины, требующих безотлагательного усовершенствования. С целью обеспечения приоритетного фактора по развитию информатизации сферы принудительного исполнения решений суда и других органов, автором доказана целесообразность создания Концепции информатизации деятельности органов государственной исполнительной службы. Доказана необходимость совершенствования и усиления юридической ответственности; указано о необходимости создания прозрачной системы запроса власти на результаты деятельности каждого государственного исполнителя и обнародования индивидуальных отчетов о проделанной деятельности.

Ключевые слова: эффективность, факторы, информатизация, деятельность, органы государственной исполнительной службы, государственные исполнители.

Summary

Romanovska O. I. formation of factors of efficiency of administrative and legal support of activity of bodies of the state executive service of Ukraine. – Article.

The purpose of the article is to study the administrative and legal support of the activities of the bodies of the state executive service of Ukraine and highlight their main gaps, the formation of relevant factors for its improvement. The article identifies the main negative aspects in the activities of the bodies of the state executive service of Ukraine, requiring urgent improvement. In order to provide a priority factor for the development of informatization of the sphere of compulsory execution of decisions of the court and other bodies, the author has proved the feasibility of creating the Concept of informatization of the activities of state executive service bodies. The need to improve and strengthen legal responsibility has been proven; indicated the need to create a transparent system of requesting the authorities for the results of the activities of each state executive and the publication of individual reports on the activities performed.

Key words: efficiency, factors, informatization, activity, bodies of state executive service, state executors.